

Wie slaat nu niet de handen van verbazing ineen? Of liever: wie huivert hier niet voor dezen durf?

Menige wereldsche diplomaat zou in zulk geval zeggen: is dat kerkelijke diplomatie? Verbazend, misschien wel, verduiveld knap.

Want hoe handig is dat „houden voor" zoo even als onmerkbaar veranderd in reeds. Daar lezen vele menschen natuurlijk over heen.

Maar dan: dlt houden voor, dat bij weigering het bindend te aanvaarden grond was voor zoo vele harde, schrikkelijke vonnissen.

Een leugen, wordt hier gezegd.

En de synode heeft die leugen, niet van haar, maar van haar slachtoffers, lang laten loopen tot er moeilijkheden kwamen en toen heeft zij gezegd: het is een leugen. Haar fout is: zij had krachtiger en duidelijker kunnen liegen. Zoo constateert het feitelijk dr van der Zanden. En zoo misleidt men een breede schare.

Terwijl men beter weet. Want hieraan valt niet te twifelen.

Het tweede geval. Daar is iets komisch in.

Aan den candidaat Schilder, dit wordt niet weersproken, is door prof. Grosheide duidelijk gezegd, dat hij tegen de belijdenis inging. Hij wilde niet aanvaarden, dat de sacramenten aanwezig geloof verzegelen.

Dit was ook, zooals een synodaal rapport, den candidaat toegezonden, het zei, de grond, waarop hij niet tot den preekstoel kon worden toegelaten.

Het staat allemaal zwart op wit.

Alleen heeft de synode in haar besluit het beter geacht te spreken van het niet willen instemmen met haar besluiten.

Wat vertelt dr van der Zanden nu?

De candidaat Schilder weigerde in te stemmen met de leerbesluiten der Synode, zoodat aan de rechtmatigheid van zijn wering uit het ambt niet getwijfeld werd door de synode van Den Haag, maar de wijze waarop hem mededeeling van zijn wering uit het ambt werd gedaan, was niet correct, en gaf aanleiding tot verwarring.

Ziezoo — dacht hij zeker, dat is wel voldoende voor mijn lezers. Zoo weten zij nog niets van die wijze der mededeeling en waarom deze niet „correct" was.

Maar nu komt het komische. Hij voegt er aan toe, dat in dit verband in publieke geschriften te veel schuld op prof. Grosheide is gelegd, waarmede men hem onrecht deed. Want prof. Grosheide kunnen we noemen een „Israëliet, in wien geen bedrog is". Hij is te goed van vertrouwen en cand. Schilder heeft hiervan gebruik gemaakt, om de goedkeuring te krijgen van een door hem opgestelde samenvatting van een bespreking met deputaten.

Nu moet men zich eens goed indenken, hoe hier gehandeld wordt.

De indruk wordt nu gegeven, alsof cand. Schilder, misbruik makend van het goed vertrouwen, door den prof. dan in hem gesteld, van dien een samenvatting van het gesproken heeft verkregen, die — ja, die onjuist was? Dat zegt dr van der Zanden niet. Het publiek moet maar gelooven, hoe die goedhartige onnoozele professor er inliep tegenover de boosaardigheid van dien candidaat.

Arme professor! Maar waartoe zou dan die candidaat zulk misbruik hebben aangewend? Om te zorgen, dat hij niet toegelaten werd tot het ambt?

De werkelijke toedracht was deze: prof. Grosheide met zijn mededeputaten eischten, dat werd aanvaard

door den candidaat, dat de doop aanwezige genade verzegelt. Dat weigert hij. En om goed zeker te wzen, wat men van hem eischte, hij kon misschien zijn ooren niet gelooven, zette hij het op papier en liet het — o, die slimmeling — den professor lezen. Hij vertrouwde hem — want men kan hem immers noemen „een Israëliet in wien geen bedrog is" — en liet hem dus lezen, wat hij zelf had verklaard.

In orde, zei de professor: zoo is het. En later zond de synode den candidaat een mededeeling: ja, zoo is het. Precies zoo en zoo.

En — daar hing die candidaat. Hij mocht den preekstoel niet op.

Maar het besluit vermeldt: niet willen meegaan met de leerbesluiten, welks betekenis hem vooraf door den professor was duidelijk gemaakt, en later in de mededeeling nog eens op het hart gedrukt. Maar nu verklaart de Haagsche synode: de mededeeling was niet correct en wij willen er nog wel eens over praten, maar het vonnis blijft. En die verklaring werd der synode nog als afgeperst door menschen, die nog begrip hebben van wat de Heere Jezus bedoelde, toen hij Nathanaël noemde een Israëliet, in wien geen bedrog is.

Maar dr van der Zanden stelt de zaak aldus voor: Prof. Grosheide had geen schuld. Och, dat is zoo'n eerlijke, een ieder vertrouwende man; daar zit geen kwaad in. En daar legt nu die candidaat hem een constatering voor, door hem zelf samengesteld, en de professor zegt in zijn onnoozele goedigheid: ja, zoo is het.

Zoo moet U dat zien, zegt dr van der Zanden.

Ik moet eerlijk zeggen, dat, als ik in dit geval de plaats van prof. Grosheide had ingenomen, ik woedend zou zijn geworden, als men mij dus aan het publiek voorstelde. Een goede sul; zoo maar er tusschen te nemen. Och, och — die arme man. En die arme synode. En die wonderlijke candidaat, die er alles op zette om weggejaagd te worden. Zelfs — knoeide en bedroog?

Ik zei: als ik dat mijn diplomaat nu eens had kunnen vertellen.....

Ik zou het vast niet doen. Ik zou mij diep hebben geschaamd, dien man der wereld te hebben moeten inwijken in datgene wat men ter zelfhandhaving in een kerkelijke gemeenschap aandurfte, waartoe ik zelf eens zoo blij was te mogen behooren.

Met hartelijke groeten en heilbode, uw toegenegen

MARNIX.

## ZENDING EN EVANGELISATIE

### Zending op Oost-Soemba

Aan de Zusterkerken.

De Raad van de Gereformeerde Kerk van Zwolle deelt hierbij het volgende mede:

In zijn vergadering van Maandag 14 November 1949, heeft voornoemde Raad, ten dezen handelende als Raad van de zendinge Kerk voor den Zendingarbeid op Oost-Soemba, na kennisneming van de medische attesten betreffende Ds C. van Ommen, missionair predikant op Oost-Soemba en momenteel vertoevende te Bandoeng, na overleg met en op advies van de Generale Deputaten voor de Zending, het besluit genomen, Ds van Ommen, na herstel, niet meer naar Soemba te doen uitgaan, maar hem te doen terugkeeren naar Nederland.

De Kerkeraad heeft voornoemd besluit genomen op

grond van het feit, dat de lichamelijke gesteldheid van Ds van Ommen niet geschikt bleek om te voldoen aan de zware eischen, welke een verblijf in de tropen door klimaat, voeding en leefwijze, onherroepelijk stelt.

Voornoemd besluit is door den Kerkeraad genomen in het besef, dat deze gang van zaken voor Ds van Ommen, voor de zusterkerken in Nederland en Indië en voor de zendinge Kerk van Zwolle een groote en smartelijke teleurstelling moet zijn, daar hierdoor de zendingarbeid op Oost-Soemba zeer wordt vertraagd.

De Kerkeraad brengt echter aan de zusterkerken en aan zichzelf in herinnering het bevel van haar opgestanen Heiland, Jezus Christus, houdende de roeping tot het uitdragen van het Evangelie des Koninkrijks onder alle volken (Matth. 28:19).

Trots allen tegenslag, tegenstand en vijandschap, dient, naar het oordeel van den Kerkeraad, te worden voortgegaan met het werk van de zending op Oost-Soemba, in het vaste geloof, dat Hij, Die roept, ook dezen arbeid „gelukkiglijk zal doen voortgaan" en in het rotsvaste vertrouwen, dat de Groote Kerkvergaderaar, Jezus Christus, op het strategisch juiste oogenblik, naar Psalm 66 (ber.), „door de woeste baren en breede stroomen een pad zal banen", opdat Zijn Kerken over dat pad het Evangelie der Genade en der Verzoening mogen uitdragen naar de heidenwereld op Oost-Soemba en opdat aldus het getal van de uitverkorenen uit het volk der Soemba-neezen en Savoeenezen vol worde.

De Kerkeraad van Zwolle wekt daartoe alle zusterkerken op „in bidden en werken" voor den arbeid der Zending niet te vertragen, de belangstelling en de liefde voor dat werk niet te doen verflauwen en de offervaardigheid niet te doen ophouden.

Brengte de Heere Ds van Ommen weer veilig tot zijn gezin en tot de Kerken van Nederland terug en drijve Zijn Geest de Kerken van Nederland krachtiglijk tot het volbrengen van de haar opgelegde taak „gewilliglijk en met vreugde".

De Raad der Gereformeerde Kerk van Zwolle.

Ds D. VREUGDENHIL, h.t. Praeses.  
Drs R. H. BREMMER, h.t. Assessor.  
W. VAN ESCH, Scriba.  
G. DE VRIES, Sub-Scriba.

Zwolle, 15 November 1949.

## Boekbespreking

A. C. de Gooyer: „Op wacht in de dessa". Bosch & Keuning N.V., Baarn.

Het drama in Indië loopt ten einde. Tevergeefs hebben onze soldaten getracht hun opdracht te vervullen, orde en rust te brengen in een land, dat door revolutionaire benden systematisch wordt verwoest. Niet, dat zij — de Hollandsche jongens — hun plicht verzaakt hebben. Zij hebben gevochten, toen men in Holland en in Batavia praatte; zij hebben zich verdedigd tegen sluipaansvalen, ondanks Linggadjatti en Renville.

Wij weten iets daarvan uit de kranten, meer uit gesprekken met gerepatrieerden, maar niet genoeg, om den moed, de trouw en het beled der troepen, en ook hun heimwee, leed, geestelijken- en lichamelijken achteruitgang te beseffen.

Een goede poging, om eenigszins ons tekort aan te vullen, heeft de Gooyer ondernomen met zijn keurig verzorgde boek. Een reeks mooie foto's geeft een beeld van het land en van het leven der soldaten. Reeds daarom zullen velen, wier zoon of verloofde in Indië zit, dit boek willen aanschaffen.

Een roman is het niet. Eigenlijk niet meer dan flit-

ds Goossens om terug te keeren naar Soemba.

Wij kennen al de hulpmiddelen, die de vijand heeft aangewend; in waarheid is de vijand en zijn bondgenooten (zooals Wetgeleerden, Farizeeën, Sadduceeën en Herodes) slechts een werktuig om aan Oost-Soemba te leeren zich nauw te verbinden aan den Heere, zooals dat met de eerste gemeente te Jeruzalem gebeurde.

Broeder, tot hiertoe voorloopig mijn verhaal. Veel dank voor het sturen van het portret. Mijn kinderen en mijn catechisanten vonden het prettig die beeltenis te zien. Het hart van de kinderen hier is getrokken door mijn mededeeling, dat de Nederlandsche kinderen van Christenen ook hun broeders zijn, die hen voortdurend helpen met kleeren.

Tot heden is mijn gezin welvarend. In deze maanden van ziekte zijn mijn vrouw en ik ook een week ziek geweest. Pas op 21 Juli was mijn vrouw beter. Ik hoop dat u en uw vrouw en uw kinderen welvarend zijn.

Tot hiertoe voorloopig, mijnheer. Ik hoop ijeriger te worden in mijn briefwisseling met u.

Ontvang mijn broedergroeten in Jezus Christus van mij en mijn vrouw en al mijn kinderen voor u, mevrouw en al uw kinderen.

Maoe Maroe, 23 Juli 1949.

L. KONDAMARA.

P.S. Breng mijn groeten over aan de broeders van het schoolbestuur in Gouda. Ook aan al uw kennissen en de gemeente aldaar. Hetzelfde aan het schoolhoofd.

De vertaler, br C. C. de Vries uit Nijkerk, merkt bij zijn vertaling op, dat hij hier en daar vrij vertaald heeft, dat het Maleisch niet heelemaal correct is, en dat één uitdrukking door hem niet met zekerheid vertaald kan worden.

K. R.

ven werd, is de weduwe en de familie getroost door het bezoek van ds Van Ommen en mij op 4 Juli. Dat was de eerste keer dat ds Van Ommen te voet een weg heeft afgelegd, die steil op en af ging. Ook voor mij was het zwaar. Afstand 5 km. Dit bezoek werd door de broeders in Maoe Maroe gevoeld als een overvloedige vertroosting van den Heere. Vele broeders, die in het sterfhuus aanwezig waren, verwonderden zich er over, dat ds v. O. niet ervoor terug deinsde op die moeilijk te bereiken plaats te komen, en vooral ook omdat er nog veel ernstige ziekte was. In datzelfde huis waren reeds vier personen overleden en nog veel zieken. In het geheel telt Maoe Maroe 49 belijdende leden; 53 doopleden en 45 heidenen ontvangen catechisatie. Totaal dus, groot en klein, 147 personen. Tot zoover het verslag van Maoe Maroe. Ik hoop, dat ds Van Ommen spoedig over de gemeenten van Oost-Soemba aan de kerk van Zwolle rapporteert.

Om evangeliehelpers op te leiden, zoowel ons ouderen als ook nieuwe, wil ds Van Ommen probeeren om onderwys te geven aan de kust in Melolo en in Maoe Maroe, d.i. het binnenland. Wij hopen daardoor versterkt te worden in onze (geloofs)overtuiging tot bevording van de kerk des Heeren in dezen tijd. Daarenboven hopen wij, dat de Heere spoedig een weg opene naar Soemba voor ds Goossens, opdat hij zich met ons bejveren kan te zoeken naar wegen tot het verkrijgen van nieuwe goeroes.

De komst van de zendingarbeiders (dokter, dominé, zuster). Op 5 Mei werd ik verrast, doordat onverwachts dr Idema met ds Coreh per auto in Melolo kwam. Wij allen waren verwonderd, dat we zoo spoedig een mede-arbeider ontmoetten, waarop we niet gerekend hadden. Dien dag, om 6 uur 's avonds, hebben wij den radjah van Rende ontmoet met ds Coreh en ds Tanahomba en

goeroe S. Hawoe. Daar hebben wij uitvoerig gesproken met den radjah over de zaak van ds Goossens. De radjah van Rende heeft geen bezwaar tegen den terugkeer van ds G. naar Soemba.

Op 15 Juni kwam dr Idema onverwachts met ds Van Ommen te Maoe Maroe. De komst van ds Van Ommen te Waingapoe en de doorreis naar Maoe Maroe gebeurde voor ons allen onverwachts. Die onverwachte plotselinge gebeurtenissen waren oorzaak, dat onze harten ontroerd werden door groote blijdschap.

Op 23 Juni is er te Petawang een samenkomst gehouden ter verwelkoming van ds Van Ommen, dr Idema en mej. Geusebroek, die op 18 Juni ook aangekomen was te Waingapoe. De feestelijke ontvangst, die dag verliep niet als een in de puntjes verzorgd programma, want ten gevolge van de groote blijdschap, die ieder van ons voelde, hebben ettelijke goeroes en ook zusters lucht gegeven aan wat zij voelden en ook de kinderen hebben verscheidene liederen gezongen. Zoo groot was op dien dag onze blijdschap. Het was echt jammer dat vele van de broeders uit het binnenland niet aanwezig waren, hetgeen zelfs ook nog het geval was met de broeders uit de kuststreek. Slechts van acht plaatsen waren op dien dag verschillende goeroes en afgezanten aanwezig. De broeders van de andere plaatsen hadden te laat bericht ontvangen. De komst van de zendingarbeiders op Oost-Soemba is voor ons hier een blijk van de genade en liefde, die de Heere toont aan zijn gemeenten op Oost-Soemba. Maar voor de vijanden zal deze zaak stellig een bittere pil zijn, daar zij er niet in geslaagd zijn wegen te vinden om het rijk des Heeren te dwarsboomen: „Daar is geen wijsheid, daar is geen verstand en daar is geen raad tegen den Heer" (Spr. 21:30; Ps. 2:4, 5 e.a.).

Met dezelfde overtuiging gelooven wij, dat ook eenmaal de Heere een weg zal vrijmaken en openen voor

sen uit  
van vijf  
alles m  
De taal  
kuischt  
Het b  
door de  
niet, me  
enkele  
het wer  
Kortom  
staat.  
Bran  
bittere  
het pol  
Het b  
militair  
gesneuv  
den mo  
Een  
hunner  
plichtsb  
uitwiss  
de rege  
Gron.

DE WA  
In Gr  
kerker  
men br

Hier  
Uwer  
ling h  
Synod  
king.  
Daa  
node h  
de De  
wat o  
lijk o  
geloof  
leven  
Hoe  
onsch  
de bri  
opzett  
mende  
van se  
naar  
mocht  
den, o  
betref  
Ond  
gestok  
greper  
niet ij  
geren  
node  
opgew  
openet  
met w  
nu no  
zaligh  
Aan  
sprekt  
gehoor  
om te  
Gener  
welke  
beantv  
Met  
stapen  
het do  
Met  
zij gee  
ment  
hoe de  
beslote  
De ke  
gende g

In  
brief  
tekend  
Wij  
niet o  
dat w  
gemak  
partij  
meenti  
beschr  
U v  
komen  
rale S  
„Haag  
Nu  
te her  
Sept.  
te adv  
benoer  
keer i  
van de  
zondig  
Met  
Amers  
voor v  
Ond  
Haags  
keer t  
nog at  
ten en